

منظر کویر، منظر شفافبخش

(اصول طراحی منظر شفافبخش در مناطق گرم و خشک)

تألیف

سیدحامد الدین طباطبایی پور

www.ketab.ir

انتشارات طحان گستر

ناشر تخصصی معماری و شهرسازی

سرشناسه : طباطبایی پور، سیدحسام الدین، ۱۳۷۰-
 عنوان و نام : منظر کویر، منظر شفاعخش: (اصول طراحی منظر شفاعخش در
 پدیدآور مناطق گرم و خشک)/تالیف سیدحسام الدین طباطبایی پور.
 مشخصات نشر : تهران: طحان گستر، ۱۳۹۹.
 مشخصات :
 ظاهری : ۱۰۲ ص.
 شابک : 978-622-746092-6
 وضعیت فهرست : فیپا
 نویسی :
 عنوان دیگر : اصول طراحی منظر شفاعخش در مناطق گرم و خشک.
 موضوع : معماری منظر
 موضوع : Landscape architecture
 موضوع : طراحی منظر
 موضوع : Landscape design
 موضوع : گیاهان در معماری
 موضوع : Plants in architecture

ردیف بندی کنگره : SB۷۷۲

رده بندی نویسی : ۷۱۲

شماره : ۷۳۸۳۴۸۰
 کتابشناسی ملی

منظر کویر، منظر شفاعخش (اصول طراحی منظر شفاعخش در مناطق گرم و خشک)

تألیف: سیدحسام الدین طباطبایی پور

چاپ: سام

صحافی: سام

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۹

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

مدیر تولید: ابوالفضل چلاغلو

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۶۰-۹۲-۶

قیمت: ۳۶۰۰۰ تومان

www.tahanpub.ir

tahan_publication@yahoo.com

tahan publication

تلفن مرکز پخش: ۰۲۱-۶۶۴۰۳۲۰۸-۶۶۴۰۳۱۹۱

تلفکس: ۰۲۱۶۶۹۶۷۰۵۹ همراه: ۰۹۱۲۱۹۸۵۶۱۷

پیشگفتار ۹

مقدمه ۱۳

فصل اول : انسان و منظر

۱-۱- منظر چیست ۱۹

۱-۱-۱- مفهوم طبیعت ۲۱

۱-۱-۲- انسان و طبیعت ۲۱

۲-۱- تأثیر منظر بر انسان ۲۴

۱-۲-۱- تأثیر طبیعت بر انسان از دیدگاه قرآن ۲۵

۲-۲-۱- تأثیر منظر بر انسان از دیدگاه ابن سینا ۲۶

۳-۲-۱- تأثیر منظر بر انسان از دیدگاه اولمستد ۲۷

۴-۲-۱- تأثیر منظر بر جسم انسان ۲۷

۵-۲-۱- تأثیر منظر بر روان انسان ۲۷

۳-۱- انسان و نیازهای انسان ۲۸

۱-۳-۱- نظریه مازلو ۲۸

۲-۳-۱- نیازهای انسان در ارتباط با طبیعت ۳۰

۳-۳-۱- نظریات ادراک ۳۴

۴-۳-۱- نظریه بایوفیلیا ۳۵

۴-۱- جمع بندی فصل ۴۱

فصل دوم: خصوصیات اقلیم گرم و خشک

۱-۲- اقلیم گرم و خشک	۴۵
۱-۱-۲- ویژگی‌های عمومی اقلیم گرم و خشک	۴۵
۲-۱-۲- خصوصیات اقلیم گرم و خشک	۴۶
۳-۱-۲- ایجاد شرایط آسایش محیطی	۴۸
۲-۲- جمع‌بندی فصل	۴۹

فصل سوم: منظر شفابخش

۱-۳- بیماری و سلامت	۵۳
۱-۱-۳- بیماری	۵۳
۲-۱-۳- سلامت	۵۴
۲-۳- درمان و شفابخشی	۵۵
۱-۲-۳- درمان‌های مکمل	۵۶
۳-۳- منظر شفابخش	۵۹
۱-۳-۳- مکاتب منظر شفابخش	۶۱
۲-۳-۳- عوامل تأثیرگذار منظر در شفابخشی	۶۷
۴-۳- جمع‌بندی فصل	۷۳

پیشگفتار

فعالیت‌های معماری منظر نقش سازنده‌ای در گسترش و بهبود ارتباط انسان با محیط طبیعی ایفا کرده است. این ارتباط در جوامع پیشرفته بیشتر و بیشتر مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفته است. اثرات این نوع از درگیری انسان با طبیعت پیرامون یک سؤال کلیدی پیش رو اندیشمندان در علوم مختلف بوده است. روان‌شناسان، جامعه‌شناسان، محققان جرم‌شناسی، معماران و معماران منظر همگی در تلاش‌هایی هم سو چگونگی و جرایب تأثیرات محیط طبیعی و مصنوع بر انسان را مورد بررسی قرار داده‌اند.

این نوشتار حاصل تعمق نویسنده از اولین رویارویی با مقوله شفابخشی منظر پس از حضور در مقبره شاه نعمت‌الله ولی ماهان بوده است. از این اتفاق بیش از یازده سال می‌گذرد. جرایب و چگونگی تأثیر مثبت حضور در این مجموعه دغدغه اصلی نگارنده در تمام سال‌های تحصیل و تدریس در رشته معماری و معماری منظر بوده است. آنچه امروز پیش روی شما قرار گرفته است نتیجه مطالعات روانشناسی، جامعه‌شناسی، رفتارشناسی و بررسی تطبیقی آن‌ها با دانش معماری و منظر می‌باشد.

قرارگیری در مسیر صحیح این پژوهش مرهون زحمات و راهنمایی‌های استاد فرزانه مهندس مهدی شیبانی است. مفهوم باغ شفابخش در آموزه‌های ایشان موجب شکل‌گیری پاسخی درخور برای

سؤال محوری که در ذهن اینجانب وجود داشت گردید؛ چگونه می‌توان با استفاده از عناصر محیطی تأثیری مثبت بر جسم و روان مخاطب گذاشت؟

منظر شفاعبخش مفهومی که در دانشگاه‌های مناطق اغلب پر آب مورد بحث قرار می‌گرفت و تکیه کلیدی آن بر حضور آب بود. با تجربیات نویسنده از حضور در مجموعه‌ای در کویر مرکزی ایران و در باغ مزار شاه نعمت... ولی تناقض محسوسی داشت. این تناقض موجب شد تا به کنکاش وجوه شفاعبخشی در منظر مناطق گرم و خشک و کم آب بپردازم.

انسان متمدن معاصر را می‌توان زندانیان شهرها خواند، زندانیانی که فضاهای شهری آن‌ها را محصور کرده. قوانین زندگی متمدنانه شهری و ساختار شهر حدود اختیار آن‌ها را تحت شعاع قرار داده و از طرفی تنش‌ها و استرس‌های ناشی از مسائل گوناگون سبک زندگی معاصر مشکلات متعدد زیستی را برای وی رقم زده است. «در قرون گذشته سلامتی انسان به‌وسیله بیماری‌های واگیر تهدید می‌شد. امروزه این‌گونه به نظر می‌رسد که سلامتی بشر به شکل رو به افزایشی به‌وسیله بیماری‌های ناشی از سبک زندگی تهدید می‌شود.»

بر اساس برنامه مطالعاتی سال ۲۰۲۰ که تحت نظر اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۴ منتشر شد، شش چالش اصلی که جهان با آن‌ها روبرو است و نیاز به اقدامات اورژانس دارند، معرفی شدند. یکی از آن‌ها «سلامتی، تغییرات جمعیتی و بهبودی» است. معماری منظر به‌تنهایی توانایی پاسخگویی به مشکلات جهانی سلامتی و جلوگیری از بیماری جامعه امروز را ندارد اما یک محیط سلامت آفرین، محیطی که از سلامتی پشتیبانی کند را می‌تواند ایجاد کند. محیط حمایتگر به‌عنوان اولین

اقدام ایجاد هرگونه تغییر رفتاری به سمت ایجاد سبک سالم‌تری از زندگی ضروری است و این روش قطعاً هرگونه تغییر این‌چنینی را پایدارتر می‌سازد. مناظر سلامت آفرین بر اساس تعریف آنتونوفسکی^۱ مناظری هستند که پشتیبانی سلامتی جسمی و ذهنی، سبک زندگی فعال و بهبودی روانی را در کنار توجه به دسترسی عادلانه و کامل به این امکانات در جهت ایجاد فضاهای سالم و جذاب برای زندگی روز به روز مردم فراهم می‌آورند. از طرفی موقعیت شهرهای کویری که با کمبود منابع، شرایط خاص اقلیمی و مناظر بی‌بدیل بیابان و کویر همراه هستند شرایط به خصوصی را در ارتباط با شفافبخشی منظر فراهم می‌آورند. از این‌رو در این کتاب سعی شده تا با بررسی عوامل تأثیرگذار منظر بر سلامت انسان و در نظر گرفتن شرایط اقلیمی مناطق گرم و خشک به دنبال راهکارهای مناسب جهت ایجاد مناظر شفافبخش در شرایط این اقلیم باشیم.

www.ketab.ir

^۱ Antonovsky